

Homeasef

3:21

r 900

v. 2

CBT
140310

5455

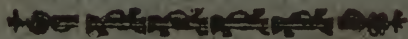
L. Seligmann.

ה מ א ס ה
לשתי תקופות האחרונות
מ ש נ ה

ה ת ק מ ה

Mit einer deutschen Zugabe
2te Bogen.

134

Königsberg, 1785.

gedruckt bey Daniel Christoph Kanter,
Königl. Preuss. Hofbuchdrucker.

ל ו ח

הטעות אשר נכלו בדפי המחבר מחדש אשר יד אלול תקמ"ס
ועד כסליו

ל ח ד ש א ד ר

קרא	כתוב	שורה	עמוד
נכונים	נכונים	כד	כג
לכו	לכו	כו	כג
אברהם	אברהם	יב	כד
אלהיו	אלהיו	לג	כד

ב י ס י

הכל	הכל	א	ט
סתאכטעט	סתאכטעט	כח	ק

א י י ר

אלדר	מידד	יט	קטו
אלדר	מידד	י	קטו
מידד	אלדר	יח	קטו
מידד	אלדר	יז	קטו
אלדר	מידד	יד	קטו

ס י ו י

יחיס	חיס	ו	קלכ
לשאת	לשאת	יג	קמח

ח פ ו י

יאבר	יאבר	יג	קטו
על	על	יד	קטו
אם לשאט	לא יתחזק	יז	קמח
ונכונות	ונכונות	י	קכד
לכרליו	לכרליו	פו	קכד

אב

ה מ א ס ף

לחדש ניסן תקמ"ה

א

שירים

א

למשתכח

אוי לך! כיישובך תשכח הכל!

שכחת דעת קונך,

שכחת טוב בוראך,

שכחת כבוד הור'ך,

שכחת מוסר מור'ך,

שכחת גמול שולמ'ך,

שכחת שלם נשי'ך,

שכחת ברור מל'ך,

תשכח להשכיל,

תשכח להטיב:

בער! מתי תשכח שבו'ך הכל?—

300

ב

ז (ט)

ל ס ת ה ל ל

יָקָר מַעֲלוֹתֶיךָ כִּי תִסְפֹּר ,
תִּזְכְּרֵם כָּלֶם , לֹא תִשְׁכַּח מְאוּמָּה :

מִהוֹד וּפֶשֶׁךְ כִּי תִדְבֹּר ,

תִּזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְצִדְקָתָךְ ,

תִּזְכֹּר חֲכָמָתָךְ וּבִינָתָךְ ,

תִּזְכֹּר עֲנוּתָךְ וּגְבוּרָתָךְ ,

תִּזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְתִפְאַרְתָּךְ :

מִרֹּב חֵילֶךְ כִּי תִדְבֹּר ,

תִּזְכֹּר שְׁמָךְ אֲחֻזֹּתֶיךָ ,

תִּזְכֹּר חֲלִיפוֹת רַקְמוֹתֶיךָ ,

תִּזְכֹּר כִּסְפֶךָ וּכְלִי מִקְנֶיךָ ,

תִּזְכֹּר בְּקִרְךָ גַּם צְאֻנֶיךָ ,

תִּזְכֹּר בְּרִמָּךְ עִם זִיתֶיךָ ,

תִּזְכֹּר עֲבֹדֶיךָ וְאַמְהוּתֶיךָ ,

בְּשֵׁם תִקְרָאֵם , לֹא תִשְׁכַּח מְאוּמָּה :

אֵךְ אֶת־זֶה תִשְׁכַּח וְלֹא תִסְפֹּר ,

כִּי עֲצֻמַּת מְאוֹד -- שֶׁקֶר לִדְבֹר :

.....

ג

אל איש כלי.

האנכי אתה-בך?

צא-נא הצלח, הפרץ,

השך נשך, קנה-עושר,

קבץ און, אסוף חיל,

שמרהו, — בל אבדהו!

רדה שיאולת וצובהו.

— — 3

מכתב עם שיר כתוב לה"ר ל"ע.

רעי וידידי!

הקרח הנורא הזה עבר, כמה הפחיד עצמותי! כמה הלחיצני
אחרי תגור ותבערה, ורוח בשרי חמרמר, ומכועי
דמי. כאשר יסובו בלבתם נעצרו; כי קפאו בקרבי. גם כל
עצי היער אם היו למאכלת אש, וכל אדמת האלגא"כר *
אם היתה לשרפה, ותעל השמימה כשלהבת ים, ולא יחס לי
אשר הרוח כשערה יסופני. כי אתה אשר בידך תקופת השמים, ומוחקרי
ארץ ומקות כל הנועשים, הפכת עלינו היום לערפל, ולילה תשלג
בצלמון. — ועתה הנה היתה עדנה לארץ אחרי בלותה,
ותאמר אחדש נעורי, אוליא צמחי ואעש פריי, וילא השמש כרב
כח 2

*) Der Torf, eine Art brennbare Erde der man sich
in einigen Ländern zum heizen bedient.

כמו וישלח כנזויו אש לוהט כמראה ברקת ארמדת, ויראו ראשי ההרים אש יאדימו כתולע וכל מגדל גבוה חמוץ בגדים לטהר, גם פני השדה השתנה מראהו, ירקרקת היא ונאווה! כי אחרי שכבה על כל ככר זרועה ועל כל עץ נטוע כאשר בין עפאים תקנו, ותעגב אליה עיני חכלילי השמש, והנה הנה מצחקות אשה אל אחותה; לכן כל עין רואה הנה נשקפת, ונפש יודעת תתענג, אם תאבקה מראה השמים ומראה הארץ יחד, ותחתינה גלה חזיר, נראה דשא והשבלים מלאות צרכה. אחי! ראיתי ואשמח! כי שוב לבי בקרבי, ויעל לחשוב מחשבות, לא כאשר יחשובון אתה כערי הזמן יום יום, כי אם אל השמים נשאתי את עיני, ואחזה חזיונות, ורעיוני מעל יקרות ורבות עברו בקרבי, והיו כליותי כנביאים מתנבאים, כי מצינויות חזיתי. וכאשר עבר הרוח ממני (כי במה יזכה נער כמוני, להיות כמלאכי שחק הקרובים בסוד עליון?) ונשארתי משתומם ומתהלך בעונג נפש.

אז אמרתי אני אל לבי, הוי כסילים אל פועל ה' יביטו, ואת מעשי ידיו יראו, ואותו לא דרשו ומצותיו לא שמרו! מי אמר ללבנו ויציא הארוים האדירים המוילים בושם ריחם לכל אשר נשמה באפו? ומי שם השקמים בשפלה לרוב? ומי הוציא מבועי מים מן ההרים הגדולים, והסלעים הקשים ויורידם בעמקים, והיו נהרות מים בין נחלת שדה וכרם, בלבבם תלין דגת כל מחיה והיו למחמד עינים? ומי צרר בחבניו רוח גדולה אשר תפיץ הענן הגדול, אשר היה כמו גב נטה ותקרה, עלי חצי הארץ; וידיקה עם מטרות תבל בחוקה והיה לקרח נורא, והרי כפור יעמדו כמו כד בים הצפוני לארכו ולרחבו דרך ימים רבים? — מי מבלעדיך אל נפלא שם כל אלה לעינינו? אחרים פי — ויהנה לבי — אמנם גם הגות לא חוכל, הנה אבא השמים לא יכלכלו גבורותיך; ואף כי אני צעיר לדעת וכזוי תבונה — כן אחי! יעזובי כליותי, ואהי כאיש נדהם עומד בענין תוך מעשי ה' בבית המלך, כי לו הארץ ומולואה, ובהיכלו כלו אומור כבוד. ומחשבות כאלה עוברות הנה והנה קרב לבבי ואהי לשלל ביניהם, ותשאני רוח גאוני, קמתי אני על עמודי ועוד אחת נשאתי את עיני השמים, ראה הרימוני לבבי כאיש מתנשא לאומור: גם אני יצורך אל אדיר גם כל האנשים אשר אתי. — ככבודו שמחתי אף תתנגתי

פתענטי בדולאי השדה העומדות כטווית גרון, ובאורות
מקטירות תאזה וחיים, ובחדר החכמלת יפה כלכנה,
וביופי השוכנה שרתי בין כל פרחי השדה והגן, ואעש לי מטעמים
כאשר ארצתי. ועתה אחי! עלו כיום כי הארץ נתן ה' להענג
ומכמה בלב איש להתבונן ולהודות לו.

ידדה בת המלך בעמקים

ותבקה: עיניה בפנינים ולי דמעות:

"זה הלך דורי למרחקים!"

היא אומרת אל לבא, רק שפתיך נעות:

"הן תקנתי בזובי כמים"

"במר אמות למא זה לי חיים?"

עודנה היא בוכה מדברת,

וזרע הארץ השמיע קולו בקמה.

אל תבכי עוד בת התפארת!

במקום האבוד, הנה מקום התקנה שמה

מה נקצרנו ופה נורענו:

חיינו, ואמרנו נגזרנו.

גם את הנפה! לביתך שובי,

הבשילה תקנתך ואל תזילי עוד דמעות,

הנה זה קול דודך (הקשיבי!)

קב

בא מדלג על ההרים מקפץ על הנבעות,
והוא מהר כגבור רץ למערכה
ובת המלך צהלה ושמחה.

כי כאשר ישמע איש חסד לחס לאמור: גורל העושר והעוני
הפילו שנית בשמים " הלא תתחדש תוחלתו בקרבן אולי
גם הוא יבורך, ומורא לא יירא, כי מה יעשה לו לרעה, ולא
נעשה עמו? היוורו נפנו, והנה הגפן הזאת כפנה שרשיה
עליו, ואם ישלכו זיתו? ויאמר להם הוית החדלתי את דשני,
כן;

בא אור יומם, באו ממיר השמים,

החמו השקו ויבעלו את האדמה,

גם חרה היא (ברכות רחם ושמים!)

סתרי כחותיה, הולידה שמה,

כל אשר נשמה באפו,

כל אשר כה בכפו,

ישיש וישמה בלבו,

אף כבודו יגיל בקרבן,

יקרא כל נפש נענה:

אמנם! כי בא עת להננה!

דברי עבדכם שוקד בטובתכם הדד פרידריכספעלד.

ב

ב

מכתבים

קהלת מוסר שער א

האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי
אילני דקא מלבלבי

אומר ברוך שלא חסר בעולמו בו

אשובה אראה בתבל אבינה יורתה • והנה היא בעיני
כמו ארמון ובית מקדש מלך אשר ימון ה' יסדו
למענו: לכבודו ולכבוד המלך אשר הושב בתוכו • והיה מדי
חדש בחדשו ימור את זיוו וישנה את שכיות הפמדה אשר נתן
בו למחמד עין • תתבלל עין ברואה רוב התמורות למיניהם
ויקיר תפארתם • תתבלל חכמת כל יושבי תבל ויכני ארץ
אשר רדפו זה חנושת אלפים וחמש מאות שנים לדעת כשחר נכון
את מתכונת אדם קניהם •

אף כי איש אחד קצר ימים: התעלה על רוחו • להתענג
בכל מחמדיו תבל מנדולס ועד קטנס? אין מואתנו
מודע עד מה קי אס בידועה חלוסה • והכרה קטנה מהכיל •

חנצנים למשפחותיהם אף הם בראש הבאים לפרך את בית
אלהינו • אשר מרוב תפארתם והוד יפים: גס
איש נכבד מודעת שנה ופתי יתענג סויו כבודם • כל ימי
חלדי על הארץ לא ראיתי איש עובר על שדה חמד אשר בה
הנצני' בראו ועינו לא יושטנו מראשיתה עד אחריתה • ה'
אלהים נתן לאדם עין לראות לרות מודש הענג בתפארת כל
היגורים • למענו יפרח פרח ויניץ זין ועשני השדה • ומראות
הנצנים ומזניהם ותמורות כלם יתחלפו לאין מוספר • למענו
יעלו הרים הנוסח גימורו אשקת מעד והוכל מקצבי • למען
יראה

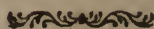
יראה בעיניו וכלבבו יבין וישמח אף גילת ורגן בריח המורח
לאפו • הנני עומד בין הנלנים אשר בארץ אלו מזה ואלו מזה
יתערבו המראות השכות אל מול פני : ועיני ראות ומתעדנות -
חבולת השרון ושוכת העמקים תתננה שמחה בלבי כי אביט אל
מראיהן ווכי אריח את ריחן • ואפן כה וכה וארא כי אין
איש ואקח את המגלה לכתב את כל חקרי לבבי על ספר : ואתה
אם תקרא את דברי אלה קום לך אל גנת ביתן ותהיה כמני :

הנצנים ופרחי השדה יביאו שמחה ותענוג תם ונקי בלב
ראיהם ואין בהם דופי לא תשבע עין מראות מחמדיהם
כי כל עוד יוסיף אנוס לראותם כן יוסיפו להשביע את נפשו
בטובה ולא יתנחם על שמחת לבבו מעולם • יצהילו פניו
משמן : ילך הלך ושוכ בין ערוגות הכשם בגאות רוח ועפעפיו
יחוו את שפעת הטובה ורב ברכות אשר ברכו ה' אלהיו ,
שטוחות וְעַל פני הארץ ומיחלות לעין ראיהם אמרות הננו
למתבסם בנדרם • ראה נא בהמות שדי וחיתו יער יעברו על כל
מחמדי עין ועיניהם השע מראות בגלי' תרומסנה צבי תפארת
האדמה ולא ישימו על לב • גם דבורה אשר תעיק מפרח
לפרח • טרף היא מבקשת • ואתה בן אדם ! פועל ה' למענך •
בגללך עמקי' יעטפו חזיר ותחת רגליך יציץ צין ועשב השדה •
שא נא עיניך וראה את כל הככר מסביב יתיפה לקראתך כאשר
נעורים אילת אהבי' הקורעת בפוך עיניה ותצא בעדי עדיים
לקראת שאהבה נפשה • ואף היא אותה לדמות ביפיה אל פרח
וצין או אשכול הכפר • מזה אדמה לך גנת חמד צבי תפארה •
בשוב בני אדם להנפש מעבודתם ולהתענג בין השיחים ? בבקר
תשכים ותפרח חבולת השרון אל עבר פניו • ובערב הדודאים
יתנו ריחם : ויפיהו באפיו נשמת מור ולבונה וכל מיני בשמים •
זהו אם לא יתור איש אחד שרירות לבו : ואם לא ילך אחר
הכל תשוקתיו • אז תמלא נפשו שמחה וגיל בראותו המון
היצורים למינהם עשויים בסדר מופלא איש לתועלת רעהו וכל
למענו : והוא רודה בהם כאות נפשו • שמש עשה אלהים
להאיר על הארץ : להעלות מנוחה אד • לשמח נפש כל חי :
להמם הקרח • למתק מין הצומח • גשם נדבות ייף להשביע
נפש שוקקה : להשקות את האדמה : להנמיח חזיר וצמח
השדה : להוציא לחם ויין : ופרי העץ למינהם • הן כל אלה
עשתה ידו : מנוון לבהמה וחי' ורמש : מאכל לעוף השמים כל
צפור כל כנף • ואל האדם אמר לכה אתה מלך עליהם התענג
צמראות היקרות : התנשם בכפרים עם נדרים : ומשח את
בשרך

בשרך בכל עדן • חמאת בקר וחלב צאן תאכל לדעתך • משל
בגאות הארץ • רדה בדגת הים וכעוף השמים : כי בידך
נתתי את כל • ולזה יסדו חכמינו עמודי העולם להודות לה'
אלהינו בחדש האביב בהראות הכנפים • לאמר שלא חסר בעולמו
כלום וכראו בו בריאות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני
אדם • ומה נפלא המאמר הזה למביטיו • וכבר העירו חכמינו
ז"ל על שלמות הברואים וצבי תפארתם והסדר הנפלא אשר
במערכת צבאותיהם • באמנם כל מעשה בראשית בצביונם
נבראו בקומתן נבראו וכו' ופי' הרמב"ם כי כל מה שברא השם
אמנם בראו על צד היותר טוב והיותר שלם והיותר נאה • וזה
שאמרו בצביונם נבראו מן צבי הוא לכל הארצות • ואמר עוד
ודע' זה ג"כ כי הוא שרש גדול • וכן האדם אשר יתבונן בכל
אלה ידע ויכיר טובת ה' עליו • וחזי יודה לה' חסדו : וכל
עצמותיו תאמנה ה' מי כמוך • ואף המסורר שם מגמת פניו
נגד הנבראים ענה ואמר מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית •
אמר רבו מעשיך להורות על הנבראים אלו מאלו שונים אשר לא
יספרו מרוב • ואמר כלם בחכמה עשית כאשר אמרנו כי כלם
נבראו אלו בכלל אלו • התחתון תועלת לאשר עליון לו • וככה
יעלה מעלה שעלה עד האדם כי ראש הוא לכל הברואים הקרויים מחמר
ואף בקרב האדם לא תשבת המערכה העצומה והסדר הנפלא
כאשר העירו על זה רבים מוכני עיניו • ועוד אוסיף לבאר
איך מן הנפלא הזה תולד השמחה בכל האדם אם ימצאו דבריו
אלה מן בעיניך •

ג
תולדות גדולי ישראל •
יפקד מקומו •

ד. ה.

תולדות הזמן ובשורת ספרים חדשים.

חסדי ה" כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו מעל עמו ישראל ואם על ארבע כנפות הארץ הפיהו, ובין העמים פזרהו, משמים ישיגו עליהם לבלתי הפך דריתו אתם. ואם לפני ככל דור ודור עמדו עלינו אנשי בלע זרוע לבב, לאדיה את כפשינו, ללחון את לבבנו ולבנו את מאודנו; היום יום יקומו אנשים יקרי רוח וגדיבו לבב, לנתון ויקי הגלות המר, לשום רווחה לישראל ולעשות עמהם טובה. מי ככם זרע קודש! אשר קרא את דברי הכסם גהיימטר"אט דאם, ולא כבדנו בקרביו? — מי ראה את אשר כתבו אליו בכדי ארץ וחמיו, איך הטיבו דבריו בעיניהם ואיך סרו למשמעתו, להטיב עם היהודים היושבים תחתיהם, ולא נתן שמחה בלבם? — מי ידע את אשר פעל הקיסר"יר"ה וחדורבס מומיינן ויתר רוזני ארץ, ולא נתן תודה לאשר שם בלבו לעשות כה טוב וחסד עם עמו? — גם היום חדשות אנוד יום בשורה הוא, ראו והתאוששו, שמעו ויגלו ברחמם; אלה הדברים השלוחים לנו מיד תכם מוצרי אשר שם אהן פנה לתת בפלים לתושיה חסד ולדקה לעדת ישורון. ולמען תדעו את כל ידעו וכל חפצו, נעתיק לפניהם את כל דבריו מלה במלה בלשון אשכ"נזי; ואף שאין מודרכו להביא במתבתו מכתב בלשון זולת לשון עבר, ילאנו בזה חזן לגדרנו, ולא העתקנוהו בלשון הקודש, למען לא יאחד מלה אחת מודבריו הנעימים, כי חפץ חסד הוא, וכלו רצון אהבה בלתי תלויה בדבר באשר שניכס תחזינה מעשים. וזה לשונו.

אן דאס פובליקום

ניכט אהני אינזינקטע ריהרונג אונד וועהמוהט קאן מאן דא מ'אכערלייך דעריקוגגן ער וועגן, אונטער וועלכען דא יידיש'יג באטייאן שטאכטעטן, ניכט אהני שוידר אונד ענטוועטן קאן מאן דא גרויזאמקייט בטראכטען, ניט וועלכער מענטש ווידר מענטש וויהטן, אונד זיך דעם אדעלס דער מענשהייט אונטוויירדיג.

אונגוויידיג מאכן • פאן מענטשנווערט אונד מענטשנוויידיג
איבערצייגט ענטשטיג דאהער שאן לענגסט אין מיר דער וואונד
דורך בייאכרינגונג מיינעם שערפלייכס דען פארדורטיילן
ענטשענען צו ארבייטן, אונד דולדונג אונד מענטשענליכע געגן
דויע נאטיאן צו בעפערדן • דויע אכויכט ווכט איך געגענווערטיג
דורך חייגע

יודענביבליאטעהק

צום

בעסטן יידישן ארמען

ערייכען צו קענען • דער איכהאלט דערזעלכן איזט פאלגענדער:—
אויפזעצטע, וועלכע דיא פאלשען אונד באהאפטען בשולדיגונגן,
וואמיט מאן אים טיף איינגעווארצלטען פאר אורטיילן דיא יודן
אנקלאגט, ווירלעגן, אונד אים גרינדן דעם נאטור=אונד
מענטשנערפסט, אונד דורך דארשטעללונג איהרער אייגענע
ווירדיגקייט דיא טאלעראנץ דער זעלכן ברוכסיגן אונד עמפ-
פעהלען. — **אויסצוגע** אונד באורטהיילונג ואלכע
גריפטן וועלכע דיא פערטיידיגונג דער יודן צום געגענטשאנד
האבן. — **נאכריכטיגע**, וועלכע רעכענשאפט געבען, וואס
בוז הער אין פערטיידיגן לענדן צום בעסטן דער יודן
גטאסן ווארדען איזט • **ערדלע ציגע** אונד האנדלונגן
דער יודן, אום דיא פארדורטיילע דיא מאן ווידער זיא האט
צו לערשטערען • **אונגערלע** אונד אינטאליעראנטיע
גזינגונג אונד האנדלונגן דער בריסטן געגן יודן, אום דיא
אינטאלעראנץ אין איהרער אכטייליכקייט דאר צו שטעלן •
ערדלע אונד טאלעראנטיע גזינגונג אונד האנדלונגן
דער בריסטן געגן יודן, אום דורך דערן בייאשפיל אנדרי צו
גלייכער עדלעייט אונד טאלעראנץ צו ער מונטרן • —
דיא אויפזעצט אונד נאכריכטן איזט טיילס אונגדוקט טיילס
איבער זעטט, אדר פליגענדע בלעטער, אדר אים גרעסערן
ווערקען אונד פערזינדיגען שריפטען, אונד קין אונד ווירד
מיט אנגעקוקונג בלייטעט • צוועקמעסיגע בייטרעגע
בעהמע איך מיט פערטיידיגן אונד דאכ אן • דער גראסע
גראדקע מיין שערפליין בייאזטראגן, דיא אונדער דעם איך
דער אונטערדריקונג וויפגענדע מענטשהייט פאן איהרן באנדען
צו ענטפעסלן, ווייד מיינען אייפער אנפיהרן, דיא
שוויריגקייטן

שווייגקייטן, וועלכע מיר דומהייט אונד באזוכייט אין וועג
לעגן מעכטן, מיט כשטעלסטעס מוסטעס צו בויען.

רער איבערשטס נאך אכצונ דער דרוקאסטען זאלל אן דיא
ידישען ארמקאסטען דער שטעטע ברלין, דעסווא,
המבורג, מייניץ, פראג, וויין אונד מעהרערער, וועלכע
דיס אונטערנעמן דורך בייאפאלל אונד אונטערשטיאונג
צפערדרן, ריכטיג איינגעטיקט ווערדן. דאמיט עס ניכט שיינען
מעגע, אלס ווען איך פארטייל בייא דזער שריפט זוכטע,
זא כפאסט איך מיר ווערד מיט דער בארגונג דעם דרוקס נאך
דעם פערקויפט, זאכדן איך האבע דעם וועגען דיא נעטיגע
מאסערעלען גטראפן, אונד ער טהיילע הירצו בלאס מיינען
ראטה. צום בווייז מיינר אונאייגענטיגקייט זאל דעם
פובליקום עפנטליך בערעכנונג פארעלענט ווערדן, אונד איך
ווערדע פאן צייט צו צייט אייניגע מענכער וועלכע בייא דעם
פובליקום אין אנועהן אונד צוטרויאן שטעקן, ביטטן, דיא
ריכטיגקייט דזער בערעכנונג צו אונטערזוכן אונד דעם פובליקום
עפנטליך צו צייגען.

דיא העררען הרויס געבער פעריאדישער שריפטען ערוזכע
איך אים נאהמען דער מענשהייט, דיזע אנלייגע ווא מעגליך
גאנץ דאך וועניגסטנס אויסצוגס ווייזע אין איבער בלעטטער
איינצוריקען; צו גלייך ער זוכט איך זיא אונד אללע
פאטריאטען אונד עדעלדענקענדע, אין דעם צירקעל איבער
באזאנדשאפט, געגען דיא אין דיזען פעללען גוועהעליכע בדינונגן,
פאר אויס באהאלונג איינצוזאמלן, אונד דען פרקויף צו
צפערדרן.

דיא פרענומעראטיאן יעדעס שטיקס פאן 5 באגען אין 8
אין איינען פארבינדן אומשלאג געהעפטעט בטרענט
3 gr אין לויאס"דאר, אונד ווירד אן דיא בוכהאלדלונג
דער גלעהרטען אין לייפציג איינגעטיקט. דיא פרענומעראטען
ווערדן אלס וואלטעטער דער מענשהייט פארדדרוקט.

דא הער איך ערוזכע דיא נאהמען אונד כאראקטער דער
פרענומעראטען לעזערליך גשריבן איינצוגעדען.
נאכהער קאסטעט דאס שטיק 4 gr. זאכאלד דיא צור
כשטרייטונג

פערטרייטונג דער דרוק קאסטען פרענומעראטיאנסעלדער
איינענאכגען זינד ווירד דאס ערשטע שטיק ער שיינען .
וויא אפט דיא פארט זעלונג פאלגען ווירד , הענגט פאן
דעם בייאפאלל אב , מיט וועלכעס מאן דיס אונטערנעמון
פערדרן אונד אונטערשטיצען ווירד .

אן מיינ גריכטעטע ברופע ביטטע מיר אונטער דער
אדרעסע : אן דען הרויסגעבער דער
יודנביבליאטעק , אכטונגען אין דער בוכהאנדלונג
דער גלעהרטען אין לייפציג פראנקא אויס .
לייפציגער = אסטער = מעסע 1785 .

דער הרויסגעבר .

אין טאטעקסטאנט אין זאכען .

חברת דורשי לשון עבר , מיט אויף דיא צווייט
הרויסזאמלונגענדע ערשטע
העפטע . 688 אין לויאס"דאר אויף . אונד קענען זיך
לוסטהאדענדע דעספאלס בייא איינעם איינער מיטגלידער
מעלדען . זיא ווערדן אויך דאס פארטא דער בראשירען פיר
איינ גראשען פרייסע 4 שטיק איינער זיך נעהמן . מאן ביטעט
אבר זאלעס קודם ר"ת תמוז הב"על צו מעלדן ווייל נור ביו
דא הין דער פרענומעראטיאנס טערמין אפען שטעהט .

חברת דורשי לשון עבר .

בקורת ספר חדש .

סדר ויעתר יצחק , וואו סדר תפלות הקרבנות וברכת
הנהנין , ופסקי הנהגות על סדר
התפלה וברכות אשר הונף ואשר הוכרר מארבע מוטיבי אעד
דקדוק , הלא המה ככתובים על ספר ויעתר יצחק אשר
במוכרת

בחבורת בסוף התפלה, גם מצוינים בהלכה בתקון ספרים
בסדר התפלה, מאת המדקדק הרבני מוהר"ר יצחק לבית
הלוי מאמטנא"ווע ב" ספרים בכרך אחד, ברלין, דפוס
חברת חנוך נערים, שנת התק"מה, שמינית העלה, על נייר
פשוט בעד י"ג גדולים, על נייר יכה בעד י"ב גדולים.

צביון הספר הזה ומראיתו יפה מאוד, ואינו נופל מכל
הסדורים אשר כבר היו לעולמים בכרך הדומה לו,
בדפוס יעסקין וברלין וכו' * אותיותיו גדולות ויפות, הכייר
לכן והדיו שמור, למען ירוץ הקורא בו ולא יחסר לו כל
אך אין כוונת המדקדק כאן לקלקל בזה, שהיותו מהודר במעלות
יותר כבודות ושלמות, כי מלבד אשר הוא מוגה ע"פ דרכי
הדקדוק בעיון היטב, הנה הציב לו יד בשלשה אשר עדין לא
נראה כאלה בסדורים הראשונים ועל ארבעה לא ינאמנו כל
הבא בעט קופר מוהר *

(א) הרחיב הרב המאמר לקבוע מקום אחר התפלה לכל
הברכות במשפטם לכל חקיותם ככתוב בדברי הפוסקים
האחרונים, אחד מהם לא נעדר, וידא כי טוב
לחלקם לששת המחלקות חמשה לחמשה החושים שהם
כלי ההנאה; ואחד להנאה הרעיונית, והם ברכות
המזאת שהרעיון נהנה מהם הנאה רוחנית, ומתענג
על ה"ה בהפקת רצונו יתברך, ההוא יקרא בשם עמק
ברכה, יוהנה הוא טוב מאד.

(ב) שם הציב גם רובי תורות הברכות כהלכתם ושאר
שמעתתא אליבא דהלכתא במנהגי כל השנה.

(ג) יבלול באור קצר על פרקי אבות.

(ד) ויקר תפארתו בחבורת הראשון בקצה, הן הנה
אמרות צרופות מן הנכר אשר כבוד השם
עליו זרח והוא באה לשמו הכוונת בשער בת
רכים, תוכן שלש עשרה יסודי האמונה, מאורפים
במזרק המכמה האלמית ככסף צרוף ממוקק שטעמים.

ואלו הן בשמותם למקומותם מציאת האל, אהדותו,
אין סוף, בורא, השגחה, גמול מסובב,
השארות

השארת הנפש, נבואה, תורה מן השמים,
לא תתהלך, גמול נסי, משיח, תחיה.

וגם אל המונדת השנית כ" ויעתר יצחק שת המבקר פניו,
וירא דרך לו בפסקי ההנהות, בס הרכה הרצ דבר
ככונה במוסמאות ברכות צנסת, ותפלין, וכן במוסמאות התפלה
הרכה להשכיל ולהטיב, ועל כלם שס חי היגודמים, כי
רוח אמת דבר בו ומלתה על לשונו. אך גם את זה ראה
המבקר, והנה הוא לדעתו כשגנה היוצא מלפני השליט,
ושגיאות מי יבין, ואלו הן:

א (יז) וזור חֲבִלִי החית בפתח, כי כל שם עבותים

והנגזר ממונו ר"ל המכל והנמלה המה פתוחים

בכטיתם קמו וישלו חֲבִלִי מנשה (יהושע יז), ומה

שהוא שם צירים ומכאובים הוא בסגול בהטייתו כמו

חֲבִלִי שאלו סבבתי (מהלל יח). "

נראה למבקר שאין צריך לשנות בשביל כך הנוסחא הישנה

חבלי בסגול החית, לפי שגם יש לומר כאן שהם צירים

ומכאובים, ובעת צרה לעד. וטעם וצור או שהוא

מלשון צייר ובורא, כלומר גם צעת צרתי ידעתי שה" הוא

יסבב את חבלי ומכאובי, ובטוח אני בו שהם לטובתי, או

שהוא מטעם וזור מעוז להושיעני.

ב (יז) אשר בחר בנו מכל העמים הנה בהיות מלת אשר

בטעם משרת וכו' מכ"ג לתיבת המקרא יתחייב

היות בחר מוקפת למלת בנו וכו', ואף כי

המציאות לעד אשר בִּבְחַרְךָ בְּנוֹ ה" (ש"א יז) אשר

בִּבְחַרְךָ בְּנוֹ מֵאִשְׁכִּי (ש"א יז). "

במהחילת כבוד הרב המוכתר הנה המבקר לא מוצא מכ"ג

לתיבת המקרא (בכ"ג צה"ת למהר"א) התחייבות כלל

על הקפה המלה לאחריו, ונהפוך הוא בזה שאמר שם שבטל

דין הנסוג מוכח שאינה מוקפת, כי אז תבטל הנגינה לגמרי.

גם הביא ראיה מן המציאות כי לא מציא דודא (דברים י"ט),

ואם

ואם לדעת הרב כאן היה צריך להנקד **לֹא שִׁנְאֵהוּא** .

גם מה שהביא הרב עדות המציאות מפסוק הראיתם אשר בחר בו ה" חינו לראיה בהיות שם מלת **אשר** נקשרת יותר עם יחס הגבול שבין מאשר היא נקשרת עם הפעל **בחר** . כי שעורו הראיתם את **אשר** בו בחר ה" , ולכן הוקפה מלת בחר לבו למעט ההפסק , מה שאין כן כאן , בהיות מלת **אשר** נקשרת עם הנושא בפעל **בחר** , כי שעורו ה" אשר הוא בחר , ואדרבא מן הנראה שיהיה מלת **אשר** מוקפת למלת **בחר** , כמו לימים הראשונים **אֲשֶׁר־הָיָה** (דברים ז').

אמנם בכל זה יתחייב נקוד התבות כאן כסדרתיה , מומציאת הפסוק הב" שהביא לפני ה" אשר בחר בו מאביך , אבל לא מטעמיה , והטעם הנכון הוא לדעת המבקר , על היות כונת האומר להפליג ענין י"ב שבו יותר מענין הבחירה , לאמור ה" אשר כי בחר יותר מאביך , וכן הענין כאן .

ה" (קל"ח) כי לך נאה ה" אלהנו , מלה תלמודיית , וכעברי יפה מקומו .

השתומם המבקר על הנראה הזה , והלא יש כהנה וכהנה מן המלה הזאת בעברי , וכי שכת הרב לביתך **נאה** קודש , ליטרים **נאה** תהלה ומבריהם ? ולא יתכן היות כוונתו על השתנות המשקל , כי אז יבי דרכו לאמור איכנה על משקלה בעברי , כאשר יראה המעיין בספרו . ועוד למה לא אמר וכעברי **נאה** מקומו ? — ולא כמאז בכל המקרא אפלו פעם אחת שם **יפה** מטעם הזה , דוק ולא תשכת .

חתימה ברף הסמך .

כח